

Dostoyevski'nin Suç ve Ceza Romanı Üzerine

Fyodor Mihayiloviç Dostoyevski, 1821 Moskova doğumludur. Suç ve Ceza Romanını 1866'da yazmıştır. 1849'da Çar'ın emriyle idam edilmek için sıraya dizildikten sonra Sibirya'da 4 yıl kürek 5 yılda sürgün cezasına çarptırılmıştır. Bu bakımdan suç ve suçlu üzerine yazdıkları değişik bir anlam kazanmaktadır. Bir gazete haberinden ilhamla yazdığı bu roman ölümsüzlüğünü neye borçluymuş? Akıl ve vahiy; vahiyle gerçeklik arasında gelgitler yaşayan; yaşadığı hadise dolayısı ile kafasını bir yarasa gibi taştan taşa çarpan romanın kahramanı (esasen kurbanı) Raskolnikov kafasıyla savaşmaktan bitap düşmüş bir şövalyedir, aslında.

Suç, Rusçada sınır aşmak anlamındaki kelime ile ifade edilir. İngilizcede de benzer bir biçimde de "transgress" (haddi aşmak) olarak ifade edilir. Roman bu perspektiften bakar olaya.

Bu kitabı okumak insanı hasta eder. Çünkü romanın başından sonuna, roman kahramanının işlediği şeytani suçu sonunda itiraf ettirecek hareketlerini ve düşüncelerini ve psikolojik güçlerin düşüncelerini yiyip bitirmesini izlersiniz. Hikaye; esas olarak Raskolnikov'un Napolyon-übermensch teorisi ile ona suçunu itiraf ettiren vicdanı arasında geçen bir mücadeledir. Dostoyevski'nin dehası, Raskolnikov'un düşünceleri ile eylemleri arasında nasıl mücadele ettiğini anlatmasında yatmaktadır. Düşünceleri artan bir şekilde parçalanmış ve umutsuz hale gelmişti ve hareketleri, suçlanmamış olmanın getirdiği belirsizlikten kaçmak, suçu konuşmak, suçu itiraf etmek ve suç için ceza çekmeye razı olmak için artan bir ihtiyacı gösteriyordu. Acemice işlenmiş bir suçtan dolayı kafası karmakarışık olan ve henüz ortaya çıkmasına kadar bir çeşit eğlenceli şekilde devam eden öyküsü vardır.

Kitabın temel meselesini ortaya koyan şey "Kanunların insanlarca oluşturulan keyfi varlıklar mı yoksa toplum içindeki davranışlarımıza yön veren psikolojik kurallar mıdır?" Roman kahramanı iki tür insanın varlığını kabul eder. Süper insanlar ve diğerleri. Süperler, tıpkı Napolyon gibi milyonlarca insanı öldürse de yargılanmaz çünkü buna hakkı vardır; oysa normal insanlar hukuk kurallarına uymak zorundadırlar. Kaçmak nedir? Bu ancak bir şekli unsurdur. Kaçamazdı, çünkü kaçacak bir yeri yoktu. Psikolojik olarak da kaçmak mı? Ne ifade ama! Kaçacak yeri olsa da doğası gereği kaçmayacaktı. Özgürlük onun için artık bir ödül değildi, içinde bir itiraf etme duygusu büyüyordu, sonunda bir karmaşanın kucağına kendini attı, ölümcül bir çıkmazda itiraf duygusu kendisini çepeçevre sarmaladı...

Rüyalar ise Dostoyevski için hayatın bazı yönlerini anlama araçlarıydı. Kitabın başında ve sonunda rüyalara yer verilmesi bundan...

Hasta bir adamın rüyaları o kadar canlı ve gerçekçi ki... Aslında son derece doğaya aykırı ve çelişik unsurlar da içeriyor; fakat kurgu ve sunum o kadar makul, detaylar o kadar somut, o kadar beklenmedik ve o kadar kitabın tümüyle uyumlu sanatsal bir bütünlüğü var. Rüya gören Turgenyev ya da Pushkin de olsa kendi durumu için böyle bir rüya imgeleyemez...

Kitabın epilog (kapanış) kısmı ise kitabın tümünden doku ve içerik olarak farklı. Biraz ütöpik ve mistik öğelerle süslü. Yazar, sembolleri anlatım aracı olarak kullanmakta cömert davranmış...

Kitapta roman kahramanı katil olmasına rağmen kurbanı dönüşüyor hem de yazarının bütün ustalığıyla. Parçalanmış ve kopmuş düşünceler beyinde uçuşuyor ve fakat o, tüm çabalarına rağmen onların hiçbirisini kontrol edemiyor ve onlara yaslanamıyordu.

"...Garip bir fikir, yumurtadan çıkan bir civcivin kabuğunu gagalaması gibi beynini kemirir şekilde ortaya çıkardı. Bütün rikkati ise bunun üzerine yoğunlaşıyordu."

Evet, bu kitap, sizi zalimce çifte cinayet işledikten sonra vicdanı ve aklıyla savaşan bir çılgın adamın kafasının içine koyduğundan hasta edebilir.

Geniş anlamda kitap; dünyanın, gerçek ve esaslı bir ahlaki yapı olmadan bireylerin arzu ve istekleri için savaştığı bir varoluş kavgasının yapılacağı yer değil, fakat ebedi şeyler içinde sosyal ve ahlaki karakter ile inanç için umut barındıran bir yer olduğuna yönelik bakış açısına sahiptir.

Bu kitap aynı zamanda tümüyle Rus kültürünün benzersiz bir yansımasıdır.

Kız arkadaşı olan Sonia, "Sen yalnızca topluma karşı değil, toprağa da karşı suç işledin eğer ve onu öp!" demesi suçun bir günah gibi ele alındığına işaret olarak ele alınabilir.

Gene, Raskolnikov'un "Ben onu öldürmedim; ancak kendimi öldürdüm." demesi suçlunun suçuyla kendini tahrip ettiğinin de altını çizer....

Kitapta, "İnsanlığa hayrı dokunmayan, bir kötülük abidesini öldürmek, adam öldürmek midir?" meyanındaki ifadeler de ne büyük çelişkiler taşır kendi içinde.

Her hukukçunun mutlaka okuması gereken bir klasik hakkında ancak bu kadar kısa kelam edilebilir.

Rahmetli Meriç, "Bu girdaplar ve zirveler dünyasında, tek başına dolaşacak yaşta değildim. Kıyıda seyrettim ummanı." der. Akira, "Ondan başka hiçbir romancı, hiçbir zaman insanoğlunu böylesine namusluca, böylesine derinlemesine ve böylesine sevgiyle tanımlamamıştır." tespitinde bulunur.

Fakir içine kapanık ve başarılı bir öğrencinin katilliğe giden serüvenini bu kişinin iç dünyasındaki süreciyle birlikte verilmesi ender bir güzellik oluşturur. "Sıradan insanlar acı çekmeyi beceremezler. Ancak büyük insanlar büyük acılara katlanabilir." diyerek ötelere göndermede bulunmuştur. Kahraman hem çok merhametli hem de çok zalimdir. Roman suçun varlığını sosyal çevreye bağlar. Öncelikle bir eylemin suç olması için o suçu işleyen kişinin alelade insan olması ve toplumun geçerli kurallarına uyuyor olması gereklidir.

Belki de en güzel bölümü, "Ama ya ben, bu ya da şu nedenle o yasadan hoşlanmıyorsam? Doğanın ve aritmetiğin yasalarının bir işe yaramadığını düşünüyorsam? Bu duvarı yıkacak yeterli güçlerim olmadığına göre, onu alımla parçalayacağım; elbette. Ama bu bir taş duvardır ve benim de gücüm yetmez. Üstelik bu koca duvarla insanlara bir yatışma, mutluluk sağlaması ve de akıllıca oluşturulmuş olması dolayısı ile onunla uzlaşmayacağım."dır.

Yaşayan bir ifriti, bir ölüyü öldüren hukuk fakültesi terk parlak bir zekanın tükeniş sürecini, trajedisini ve de tüm bunları yaşarken hukuk düzenine dair yaptığı kuşatıcı tahlilleri çarpıcı bir kusursuzlukla hikaye edilmesine şahit olmak isteyen buyursun kendi acıları ile yüzleşmeye.

Av. İbrahim GÜL